Sak 43/15

Forslag om innføring av obligatorisk engelskspråklig spesialemne i mastergraden i rettsvitenskap

Bakgrunn

I Kvalitetsreformen ble det understreket at internasjonalisering skal være en del av en helhetlig strategi ved universitetene og høyskolene. Begrunnelsen var at internasjonaliseringen skal være et ledd i kvalitetsutviklingen, både for utdanning og forskning. Et sentralt poeng var å sikre at også studenter og ansatte som *ikke* reiser på ulike former for utveksling, skal få interkulturelle ferdigheter og -kompetanse, og ha et rikere tilbud, gjennom det som kalles for «internasjonalisering hjemme» (Stortingsmelding 14 2008-2009: Internasjonalisering av utdanning).

Det juridiske fakultet har siden innføringen av kvalitetsreformen arbeidet målrettet for å legge til rette for at flest mulig av studentene gjennomfører et utenlandsopphold som del av studieløpet sitt. De siste tre årene har rundt 50 % av de som fullfører mastergraden i rettsvitenskap tatt delstudier i utlandet som del av graden sin.[1] Dette viser at Det juridiske fakultetets satsing på internasjonaliseringsarbeid har gitt gode resultater, og den høye andelen studenter som har et utvekslingsopphold som del av graden stiller fakultetet i en særklasse både ved UiB, nasjonalt og internasjonalt.

Når 50 % av studentene reiser ut i verden, betyr det samtidig at *halvparten* av studentene blir hjemme og fullfører hele studieløpet sitt på Dragefjellet. Fakultetet har et ansvar for at også disse studentene skal få internasjonale impulser og erfaringer. Stortingsmelding 14 2008-2009 slår fast at internasjonalisering skal påvirke studiehverdagen til hver enkelt student, både gjennom muligheter for utenlandsopphold og gjennom at utdanningstilbudet i seg selv blir mer internasjonalt rettet.

Når det gjelder å gjøre utdanningstilbudet i seg selv internasjonalt rettet, møter studentene i noen grad internasjonale aspekter i de obligatoriske emnene i løpet av de fire første studieårene, men fakultetets handlingsplaner for internasjonal virksomhet for periodene 2011-2013 og 2014-2015 trekker fortsatt frem behovet for å sikre at masterprogrammet ivaretar et internasjonalt perspektiv blant annet ved å oppfordre til at kursansvarlige sikrer at EU-retten, EMK-retten og andre internasjonale rettskilder har en adekvat plass i studietilbudet, og at kursansvarlige inkluderer engelskspråklig litteratur i kjernelitteraturen i alle emner. Det er altså fortsatt potensiale for å gjøre utdanningstilbudet her hjemme mer internasjonalt rettet.

Internasjonale studenter som kilde til internasjonal erfaring

Stortingsmelding 14 2008-2009 slår også fast at universiteter og høyskoler skal søke å tiltrekke seg flere utenlandske studenter gjennom utvekslingsavtaler, og et sentralt moment i internasjonaliseringen av utdanningen er å utvikle den «internasjonale campus» ved å tydeliggjøre både det internasjonale og det flerkulturelle aspektet ved innholdet i utdanningen og utvikle flere tilbud på engelsk.

---

[1] 2014: 52 %, 2013: 50 %, 2012: 50 %, 2011: 38 %, 2010: 43 %, 2009: 35 %.

Når det gjelder å tiltrekke seg utenlandske studenter har fakultetets fokus på internasjonaliseringsarbeid og inngåelse av utvekslingsavtaler med partneruniversitet både i og utenfor Europa, ført til at vi i dag årlig mottar om lag 150 internasjonale studenter til Dragefjellet for ett eller to semester. Det vil si at tilstedeværelsen av internasjonale studenter fra andre rettskulturer og med kunnskap om andre lands lovverk er stor.

De internasjonale studentene velger blant de engelskspråklige spesialemnene som tilbys ved fakultetet, mens vi ser at de norske studentene som ikke reiser på utveksling for å ta spesialemnene sine, i all hovedsak velger blant spesialemnene som undervises på norsk. Tilstedeværelsen av 150 internasjonale studenter på fakultetet representerer et uutnyttet potensiale for at de norske studentene som ikke reiser ut i verden skal få internasjonale impulser i løpet av studiet sitt, og slik kunne bygge interkulturell kompetanse.

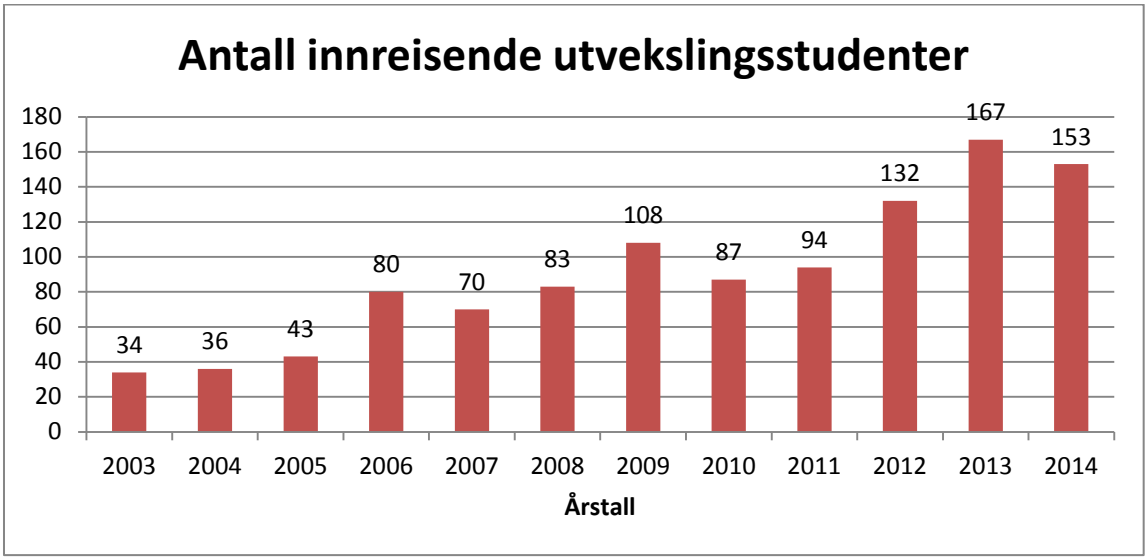

Fagtilbudet på engelsk og antall norske studenter som velger engelskspråklige emner i dag

Studieåret 2014/2015 tilbys det totalt 49 spesialemner, hvorav 26 undervises på engelsk. En del av de engelskspråklige emnene som tilbys ved fakultetet undervises av utenlandske fagpersoner som er anerkjente spesialister innen sine fagfelt, og som er tilknyttet fakultetet enten som professor II eller som gjesteforeleser. Mange av de engelskspråklige emnene dreier seg om internasjonal rett eller har et større fokus på internasjonale spørsmål enn hva som er tilfellet i de obligatoriske emnene i de fire første årene av studiet. I tillegg er studentmassen i de engelskspråklige emnene svært internasjonal ettersom denne i dag hovedsakelig består av innreisende utvekslingsstudenter. Det er langt færre studenter på hvert spesialemne enn på de obligatoriske emnene på 1.-4. studieår. Dette legger til rette for at undervisningen på mange av spesialemnene er mer seminarpreget og dialogbasert enn hva tilfellet er tidligere i studiet. Dermed vil spesialemnene som samler studenter med bakgrunn fra flere rettskulturer åpne for interessante meningsutvekslinger med utgangspunkt i studentenes ulike bakgrunner, samt at studentene opparbeider ny forståelse for egen rettskultur.

Til tross for et bredt utvalg av spesialemner som undervises på engelsk, er det et svært få studenter fra masterprogrammet i rettsvitenskap som velger å ta engelskspråklige spesialemner. Tabellen under viser antall studenter på masterprogrammet i rettsvitenskap som har bestått eksamen i engelskspråklige spesialemner fra og med høsten 2011:

Vår 2011	Høst 2011	Vår 2012	Høst 2012	Vår 2013	Høst 2013	Vår 2014	Høst 2014
9	11	7	16	7	10	5	23

Tabellen viser antall unike studenter hvert semester. Noen få av disse har tatt mer enn ett engelskspråklig spesialemne.

Ved at så få studenter velger de engelskspråklige emnene går studentene glipp av muligheten til å utvikle interkulturelle ferdigheter og kompetanse, og knytte kontakter med personer fra andre rettskulturer.

Utvikling av språkferdigheter

I tillegg til internasjonal erfaring, internasjonalt nettverk og interkulturelle ferdigheter og kompetanse, er også utvikling av språkferdigheter et relevant moment ved vurderingen av å innføre krav om et engelskspråklig emne i masterprogrammet i rettsvitenskap. Arbeidslivet i dag forventer at de ferdige juristene skal mestre juridisk engelsk og/eller juridisk fagspråk innen et annet fremmedspråk. Masterprogrammet i rettsvitenskap sikrer i liten grad denne kompetansen slik det er utformet i dag. Innen mange andre studier vil mye av pensumlitteraturen allerede på bachelornivå være på engelsk, og studentene utvikler automatisk engelsk fagspråk i løpet av studiet. I masterprogrammet i rettsvitenskap møter studentene kun i begrenset grad pensumlitteratur på engelsk, og de utvikler derfor ikke den samme språkkompetansen som en gjør innen en rekke andre fagområder. Ved å innføre krav om at ett av spesialemnene som tas må være på engelsk, vil vi kunne sikre at alle ferdige kandidater har en viss kompetanse og erfaring med juridisk fagspråk på engelsk.

Ulempe – innskrenking av valgfrihet

Ved å innføre krav om at ett av spesialemnene i mastergraden skal være undervist på engelsk, legges det nye føringer for hvilke emner studentene skal ta i løpet av sitt siste studieår. I og med at utvalget av engelskspråklige spesialemner er så stort, anser vi likevel at det skal være mulig for alle å finne et emne av interesse.

Studentene kan selv velge å ta flere spesialemner enn de som skal inngå i graden; enten innenfor de fem årene masterprogrammet i rettsvitenskap er normert til, eller gjennom poststudierett rett etter at graden er fullført, eller når som helst senere ved å søke om særskilt studierett til spesialemner. Det er likevel kun 30 studiepoeng spesialemner som vil inngå som *del av* mastergraden i rettsvitenskap, og dersom forslaget vedtas skal ett av disse ha engelsk som undervisningsspråk.

Unntak fra kravet om engelskspråklig spesialemne

Når det innføres krav om at ett av spesialemnene skal være på engelsk, er dette først og fremst med hensikt om å øke de internasjonale impulsene i studiet og øke studentenes interkulturelle ferdigheter og kompetanse. For de som reiser på utveksling vil kravet være oppfylt av oppholdet i utlandet, uavhengig av hvilket språk undervisningen ved vertsuniversitetet skjer på. Kravet kunne vært formulert som at man må ta et spesialemne undervist på *et annet språk enn norsk*, men fordi det ikke tilbys spesialemner på andre fremmedspråk enn engelsk ved Det juridiske fakultet i Bergen, knytter kravet seg til et engelskspråklig emne. For de som velger delstudier i utlandet som del av masterprogrammet i rettsvitenskap er formålet med regelen oppfylt også dersom de har fått kompetanse innen for eksempel juridisk tysk, juridisk fransk, juridisk spansk mv.

Fordi masterprogrammet i rettsvitenskap er på totalt 300 studiepoeng vil det også måtte gjøres unntak for de som velger å skrive JUS398 masteroppgave 60 sp. Der vil hele 5. studieår være fylt opp av denne oppgaven, og det er ikke rom for å stille krav om at det avlegges ytterligere studiepoeng på 5. studieår. Det foreslås derfor at det gjøres unntak fra regelen for de som velger JUS398 masteroppgave. Disse studentene er i tillegg i utgangspunktet avskåret fra å velge delstudier i utlandet («utveksling»). [2] For denne gruppen studenter ser fakultetet og veileder kontinuerlig etter andre muligheter for internasjonal erfaring.

Forholdet til mulig ny studieordning

Studieordningskomiteen skriver i sin Delinstilling I, pkt 11.2 side 68 følgende om engelskspråklig emne:

På masterstudiet bør det være et krav at studenter som ikke har engelskspråklig emne fra bachelordelen eller reiser utenlands som en del av studiet, må ta minst 10 studiepoeng på engelsk. Dette vil gi dem en grunnleggende kjennskap til engelsk rettsspråk, som må regnes som en nødvendig kvalifikasjon for en fremtidig jurist. Siden de fleste engelskspråklige fag har et noe mer internasjonalt preg, ved at de også er ment for utenlandske studenter, vil dette også bidra til en viss grad av faglig internasjonalisering for disse studentene. Det må også bli akseptert som vanlig at engelskspråklige kilder, engelskspråklig litteratur eller engelskspråklig undervisning er en del av alle emner. Det må sikres at studentene har den nødvendige kunnskap både med hensyn til å søke etter og bruke internasjonale rettskilder. Utarbeidelse av digitale kurs i kildesøk kan skje i samarbeid med Fakultetsbiblioteket som har god kompetanse på dette feltet.

Studieordningskomiteen foreslår et krav om minst 10 studiepoeng på engelsk. Ny studieordning er fortsatt under utredning, og implementering vil først være aktuelt fra tidligst høsten 2017. Ved en gradvis implementering av eventuell ny studieordning, vil de første studentene på ny ordning være på 5. studieår først i 2021. Ettersom det er tungtveiende hensyn som taler for et slikt krav, foreslås det å innføre krav om engelskspråklig spesialemne allerede på nåværende studieordning fra og med studieåret 2016/2017.

Forslag til vedtak

Innføring av obligatorisk engelskspråklig spesialemne fra og med høst 2016 utgjør en vesentlig reglementsendring, heller enn «kvalitetssikring», og forslaget legges derfor frem for fakultetsstyret.

Studieutvalget tilrår at fakultetsstyret vedtar obligatorisk engelskspråklig spesialemne fra og med høsten 2016, og at fakultetsstyret vedtar endring av studieplan for masterprogrammet i rettsvitenskap og Utfyllende regler for studier i rettsvitenskap slik:

Studieplanen for masterprogrammet i rettsvitenskap endres slik (ny tekst er uthevet):

«Oppbygging
(…)På fjerde eller femte studieåret kan ein velje emne etter eigne interesser. **Eitt av emna må ha engelsk som undervisningsspråk.** Du skal også skrive ei masteroppgåve basert på ei juridisk

[2] For en nærmere utgreiing av spørsmålet om stor masteroppgave og utenlandsopphold, se vedlegg 1 til innstilling av 16. mai 2013 fra rekrutteringsutvalget, sak 57/13 i fakultetsstyremøte 11. juni 2013: http://www.uib.no/jur/22021/m%c3%b8teinnkallinger-og-protokoller-2013

problemstilling. I løpet av denne perioden har du høve til å reise på studieopphald i utlandet. **For dei som vel å reise utanlands vert kravet om engelskspråkleg emne rekna som oppfylt også om undervisningsspråket er eit anna enn engelsk**»

I tillegg gjøres nødvendige justeringer i oversikten over studiets oppbygging.

Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet endres slik (ny tekst uthevet):

§ 2-1 Master i rettsvitenskap

(…) I løpet av fjerde eller femte studieår skal studenten følge et kurs i fagetikk. **For studenter som ikke velger utenlandsopphold i løpet av fjerde eller femte studieår, skal ett av spesialemnene som velges ha engelsk som undervisningsspråk.**

Avsnittet som gjelder toårig masterprogram i rettsvitenskap endres tilsvarende.

Ikrafttredelse

Studentene oppfordres til å planlegge sitt 5. studieår i god tid, og allerede mens de er på 3. studieår inviteres studentene til en informasjonsdag om 5. studieår. For at studentene skal ha tid til å innrette seg etter de nye reglene, og for at de nye reglene ikke skal påvirke studenter som begynner på 5. studieår høsten 2015 og som allerede har foretatt sine valg om hvilke spesialemner de ønsker å ta, foreslås det at de nye reglene trer i kraft fra og med studieåret 2016/2017. Kravet om engelskspråklig emne i graden vil altså gjelde studenter som oppnår mastergraden i rettsvitenskap fra og med vår 2017.

Ved at regelendringen vedtas nå, vil det være tid og mulighet til å informere studentene tilstrekkelig i løpet av hele studieåret 2015/2016, inkludert på informasjonsdagen om 5. studieår som normalt holdes i september hvert år.

INTØ 280515